

Sygn. akt II UK 17/11

POSTANOWIENIE

Dnia 15 września 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący)

SSN Zbigniew Hajn

SSA Jolanta Frańczak (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku B. Sp. z o.o.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

z udziałem zainteresowanych J. K. i in. , o składki,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 15 września 2011 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia

14 września 2010 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postanowieniem z dnia 14 września 2010 r. umorzył postępowanie apelacyjne w sprawie z wniosku „B.” spółki z o.o. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych o składki. Sąd Apelacyjny wskazał, iż postępowanie apelacyjne w niniejszej sprawie zostało zawieszony postanowieniem z dnia 28 stycznia 2005 r. na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. z powodu śmierci zainteresowanego W. T. Mimo upływu 5 lat od daty

zawieszenia postępowania, nie został wskazany następca prawny zmarłego W. T., a zatem w ocenie Sądu Apelacyjnego na podstawie art. 182 § 1 k.p.c. zaistniała podstawa do umorzenia postępowania apelacyjnego.

Od postanowienia skargę kasacyjną wniósł organ rentowy. Opierając skargę na podstawie art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. organ rentowy zarzucił naruszenie przepisów postępowania mogących mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie przepisu art. 182 § 1 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 19 marca 2007 r. w związku z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 235, poz. 1699) poprzez umorzenie postępowania, przed upływem dziesięciu lat od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania oraz naruszenie art. 357 § 2 k.p.c., skutkujące nieważnością postępowania ze względu na pozbawienie strony możliwości obrony jej praw, poprzez niedoręczenie organowi rentowemu odpisu wydanego na posiedzeniu niejawnym postanowienia o zawieszeniu postępowania apelacyjnego. Wskazując na tak sformułowaną podstawę skargi kasacyjnej organ rentowy wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego postanowienia. W uzasadnieniu organ rentowy podniósł, iż z mocy art. 182 § 3 k.p.c. umorzenie postępowania apelacyjnego skutkuje uprawomocnieniem się, zaskarżonego apelacją wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 listopada 2003 r. i uniemożliwia zakończenie postępowania wydaniem orzeczenia co do istoty sprawy. Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania organ rentowy wskazał, że jest ona oczywiście uzasadniona, albowiem naruszenie przez Sąd drugiej instancji przepisów postępowania doprowadziło do wadliwego zakończenia postępowania apelacyjnego, bez merytorycznego rozpoznania apelacji.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołująca się „B.” spółka z o.o. wniosła o utrzymanie w mocy zaskarżonego postanowienia i odrzucenie skargi kasacyjnej jako całkowicie nieuzasadnionej, opartej na bezzasadnej podstawie jej wniesienia, naruszającej treści art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. W ocenie odwołującej się spółki Sąd Apelacyjny, umarzając postępowanie apelacyjne, nie naruszył żadnych przepisów postępowania, a tym bardziej mających jakikolwiek istotny wpływ na wynik sprawy. Organ rentowy miał pełną świadomość o zawieszeniu postępowania apelacyjnego z powodu śmierci zainteresowanego W. T., co jednoznacznie wynika z treści

apelacji wywiezionej w dniu 10 czerwca 2009 r. w sprawie do sygn. XIII U .../04, w której zamieszczona została przez organ rentowy informacja o zawieszeniu postępowania w rozpoznawanej sprawie na mocy postanowienia z dnia 28 stycznia 2005 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Stosownie do treści art. 182 § 1 k.p.c. sąd umarza postępowanie zawieszone na zgodny wniosek stron lub na wniosek spadkobiercy, jak również z przyczyn wskazanych w art. 177 § 1 pkt 5 i 6, jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu roku od daty postanowienia o zawieszeniu. Ponadto sąd umorzy postępowanie w razie stwierdzenia braku następcy prawnego strony, która utraciła zdolność sądową, a w każdym razie po upływie roku od daty postanowienia o zawieszeniu z tej przyczyny. Sąd także umorzy postępowanie w razie śmierci strony po upływie lat pięciu od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania z tej przyczyny. Cytowany powyżej przepis, w brzmieniu stanowiącym podstawę umorzenia zaskarżonym postanowieniem postępowania apelacyjnego, został wprowadzony w życie ustawą z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 235, poz. 1699) i obowiązuje od dnia 20 marca 2007 r. Natomiast zgodnie z treścią art. 4 ust. 1 ustawy nowelizującej w sprawach wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji, przepisy dotychczasowe, chyba, że przepisy poniższe stanowią inaczej. Wśród przepisów wyszczególnionych w art. 4 ust. 2 - 5 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw nie został wymieniony art. 182 k.p.c. Ustawodawca wyraźnie oznaczył kres stosowania ustawy dotychczasowej na czas postępowania w danej instancji.

W myśl ukształtowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego zakończenie postępowania w danej instancji następuje z chwilą wydania orzeczenia kończącego postępowanie w tej instancji, a więc wydaniem wyroku, postanowienia co do istoty sprawy lub innego orzeczenia trwale zamykającego drogę do wydania wyroku (por.

postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2006 r., III CZP 73/06, LEX nr 209211; z dnia 16 listopada 2006 r., II CZ 81/06, LEX nr 607567; z dnia 15 czerwca 2007 r., II CZ 40/07, LEX nr 491534; z dnia 4 lipca 2008 r., I CZ 47/08, LEX nr 793991 oraz uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2007 r., III CZP 124/06, OSNC 2007 nr 6 poz. 91). Takim orzeczeniem nie jest postanowienie o zawieszeniu postępowania w sprawie.

A zatem skoro apelacja organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 listopada 2003 r. sygn. akt. XXI U .../03 została wniesiona w dniu 31 grudnia 2003 r. to, aż do czasu zakończenia postępowania drugoinstancyjnego należy stosować art. 182 § 1 k.p.c. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz. 1804), który stanowi, iż sąd umorzy postępowanie w razie śmierci strony po upływie lat dziesięciu od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania z tej przyczyny.

Wobec powyższego umorzenie postępowania apelacyjnego z powodu śmierci zainteresowanego W. T. może nastąpić po upływie lat dziesięciu od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania. Sąd Apelacyjny zawiesił postępowanie postanowieniem wydanym na posiedzeniu niejawnym w dniu 28 stycznia 2005 r. i w tej sytuacji umorzenie postępowania apelacyjnego w dniu 14 września 2010 r. nastąpiło z obrazą art. 182 § 1 k.p.c. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz. 1804).

O wyniku sprawy nie zadecydowało nedoręczenie organowi rentowemu postanowienia z dnia 28 stycznia 2005 r. o zawieszeniu postępowania z powodu śmierci zainteresowanego, które zostało wydane na posiedzeniu niejawnym i stosownie do treści art. 357 § 2 k.p.c. powinno być doręczone z urzędu wszystkim stronom postępowania, a nie tylko odwołującej się spółce „B.” i zainteresowanym. Z rozważań dokonanych powyżej jednoznacznie wynika, że postępowanie apelacyjne może zostać umorzone dopiero po upływie lat dziesięciu od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania z tej przyczyny. Godzi się w tym miejscu zauważyć, że pismem z dnia 26 sierpnia 2010 r. organ rentowy został poinformowany o zawieszeniu postępowania w sprawie, a więc przed wydaniem zaskarżonego

postanowienia, a ponadto z odpisu apelacji dołączonej do odpowiedzi na skargę kasacyjną wynika, że już w czerwcu 2009 roku organ rentowy z całą pewnością wiedział o wydanym postanowieniu o zawieszeniu postępowania z powodu śmierci zainteresowanego W. T. Nieważność postępowania występuje wtedy, gdy strona postępowania wbrew swej woli zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części, a skutki tych wadliwości nie zostały usunięte przed wydaniem orzeczenia. Stwierdzenie, czy taki stan nastąpił, wymaga rozważenia, czy w konkretnej sprawie nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, czy uchybienie to miało wpływ na możliwość działania strony oraz, czy pomimo zaistnienia tych dwóch przesłanek strona mogła bronić swoich praw. Tylko przy kumulatywnym spełnieniu tych wszystkich przesłanek można mówić o skutkującym nieważnością postępowania pozbawieniu strony możliwości obrony swoich praw, co w rozpoznawanej sprawie mając powyższe okoliczności na względzie nie występuje (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 1999 r., II CKN 318/98, LEX nr 319621; z dnia 19 czerwca 2008 r., V CSK 50/08, LEX nr 424321; z dnia 3 lutego 2010 r., II CSK 404/09, LEX nr 590206; z dnia 7 kwietnia 2010 r. II PK 291/09, LEX nr 602250).

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na mocy art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.